

De Leerregels van Dordrecht (1618/9)

Het eerste hoofdstuk van de leer De goddelijke verkiezing en verwerping

Artikel 1

Aangezien alle mensen in Adam gezondigd hebben en de vloek en de eeuwige dood verdiend hebben, zou God niemand onrecht hebben gedaan, indien Hij het gehele menselijke geslacht in de zonde en vervloeking had willen laten en vanwege de zonde had willen veroordelen, volgens deze uitspraken van de apostel: de gehele wereld is voor God strafwaardig. Want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, Rom. 3:19,23. En: het loon, dat de zonde geeft, is de dood, Rom. 6:23.

Artikel 2

Maar hierin is de liefde Gods geopenbaard, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe, 1 Joh. 4:9; Joh. 3:16.

Artikel 3

Om de mensen tot het geloof te brengen zendt God in zijn goedertierenheid verkondigers van deze zeer blijde boodschap tot wie Hij wil en wanneer Hij wil. Door hun dienst worden de mensen geroepen tot bekering en tot het geloof in Christus, de gekruisigde. Want hoe zullen zij in Hem geloven, van wie zij niet gehoord hebben? Hoe horen zonder prediker? En hoe zal men prediken zonder gezonden te zijn? Rom. 10:14,15.

Artikel 4

De toorn van God blijft op hen die dit Evangelie niet geloven. Maar die het aannemen en de Heiland Jezus met een echt en levend geloof aanvaarden, worden door Hem van de toorn van God en van het verderf verlost en ontvangen door Hem het eeuwige leven, Joh. 3:36; Mark. 16:16.

Artikel 5

De oorzaak of schuld van dat ongeloof, evenals van alle andere zonden, is volstrekt niet in God, maar in de mens gelegen. Het geloof in Jezus Christus echter en het behoud door Hem is een genadegave van God, zoals geschreven is: door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van God, Ef. 2:8. Evenzo: aan u is de genade verleend in Christus te geloven, Filip. 1:29.

Artikel 6

Dat God aan sommigen in de tijd het geloof schenkt, aan anderen niet, komt voort uit zijn eeuwige besluit. Want al zijn werken zijn Hem van eeuwigheid bekend, Hand. 15:18; en: Hij werkt alles naar de raad van zijn wil, Ef. 1:11. Volgens dit besluit vermurwt en buigt Hij genadig de harten van de uitverkorenen om te geloven, hoe hard zij ook zijn; maar hen die niet zijn uitverkoren, laat Hij naar zijn rechtvaardig oordeel in hun slechtheid en hardheid. Hier voornamelijk doet zich aan ons die diepe, barmhartige en tevens rechtvaardige onderscheiding van de mensen voor die allen in éénzelfde toestand van verderf zijn; dat is het besluit van verkiezing en verwerping, dat in het Woord van God geopenbaard is. En terwijl de verkeerde, onreine en onvaste mensen dit verdraaien tot hun verderf, geeft het aan de heilige en godvrezende zielen een onuitsprekelijke troost.

Artikel 7

Deze verkiezing is een onveranderlijk voornemen van God, waardoor Hij vóór de grondlegging van de wereld een bepaald aantal mensen, die niet beter of waardiger zijn dan anderen, maar met dezen in dezelfde ellende verkeren, uit het gehele menselijke geslacht, dat uit de oorspronkelijke gerechtigheid door eigen schuld in de zonde en het verderf vervallen was, naar het vrije welbehagen van zijn wil, enkel uit genade tot het

heil in Christus verkoren heeft; Hem heeft Hij ook van eeuwigheid tot Middelaar en Hoofd van alle uitverkorenen en tot fundament van het heil gesteld. Om hen te behouden heeft God ook besloten, hen aan Christus te geven en met kracht door zijn Woord en Geest tot zijn gemeenschap te roepen en te trekken, dat is: hun het ware geloof in Hem te schenken, hen te rechtvaardigen, te heiligen, in de gemeenschap met zijn Zoon krachtig te bewaren en hen ten laatste te verheerlijken, tot betoning van zijn barmhartigheid en tot lof van de rijkdom van zijn heerlijke genade. Zoals geschreven staat: God heeft ons uitverkoren in Christus vóór de grondlegging der wereld, opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn voor zijn aangezicht. In liefde heeft Hij ons ertoe bestemd als zonen van Hem te worden aangenomen door Jezus Christus, naar het welbehagen van zijn wil, tot lof van de heerlijkheid van zijn genade, waarmee Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde, Ef. 1:4,5,6. En elders: die Hij tevoren bestemd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt, Rom. 8 :30.

Artikel 8

Deze verkiezing is niet te onderscheiden in soorten, maar is één en dezelfde voor allen die behouden worden, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. De Schrift immers verkondigt één enig welbehagen, voornemen en raad van de wil Gods, waardoor Hij ons van eeuwigheid heeft verkoren, zowel tot de genade als tot de heerlijkheid, tot het heil en tot de weg des heils die Hij bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen, Ef. 1:4,5; 2: 10.

Artikel 9

Deze verkiezing is geschied niet *uit* het vooruitgeziene geloof en de geloofsgehoorzaamheid, heiligheid of een andere goede hoedanigheid of gesteldheid, als een oorzaak of voorwaarde, van tevoren vereist in de mens die verkoren zou worden, maar *tot* het geloof en de geloofsgehoorzaamheid, tot heiligheid enz. Zo is de verkiezing de bron van alle goed dat tot behoud leidt; daaruit komen het geloof, de heiligheid en andere zaligmakende gaven en eindelijk het eeuwige leven zelf als vruchten voort; volgens het getuigenis van de apostel: Hij heeft ons immers in Hem uitverkoren - niet omdat wij waren, maar - opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn voor zijn aangezicht, Ef. 1:4.

Artikel 10

De enige grond van deze genadige verkiezing is alleen het welbehagen van God; dit bestaat niet hierin, dat Hij uit alle mogelijke voorwaarden bepaalde hoedanigheden of werken van de mensen tot voorwaarde voor de zaligheid heeft uitgekozen, maar hierin dat Hij bepaalde personen uit het geheel der zondaren tot zijn eigendom heeft aangenomen. Zoals geschreven staat: toen de kinderen nog niet geboren waren en goed noch kwaad hadden gedaan, werd tot haar - nl. Rebekka - gezegd: de oudste zal de jongste dienstbaar zijn, gelijk geschreven staat: Jakob heb ik liefgehad, maar Ezau heb ik gehaat, Rom. 9:11,12, 13. En allen die bestemd waren ten eeuwigen leven, kwamen tot geloof, Hand. 13:48.

Artikel 11

Zoals God Zelf volkomen wijs, onveranderlijk, alwetend en almachtig is, kan de verkiezing, door Hem gedaan, niet onderbroken of veranderd, herroepen of ongedaan gemaakt worden en evenmin kunnen de uitverkorenen verworpen of in aantal verminderd worden.

Artikel 12

Van deze eeuwige en onveranderlijke verkiezing tot zaligheid worden de uitverkorenen op hun tijd, hoewel in verschillende trappen en ongelijke mate, verzekerd; niet, als zij de verborgenheden en diepten van God met nieuwsgierigheid doorzoeken, maar als zij de onmiskenbare vruchten van de verkiezing, die in Gods Woord worden getoond - zoals het echte geloof in Christus, de kinderlijke vreze Gods, droefheid naar Gods wil over de

zonde, honger en dorst naar de gerechtigheid enz. - in zichzelf met geestelijke vreugde en heilige blijdschap waarnemen, 2 Kor. 13:5.

Artikel 13

Aan het besef en de verzekerdheid van deze verkiezing ontleen de kinderen Gods dagelijks meer reden om zich voor God te verootmoedigen, de diepte van zijn barmhartigheid te aanbidden, zichzelf te reinigen en Hem, die hen eerst zo uitnemend heeft liefgehad, vurige wederliefde te bewijzen. Het is er dan ook verre van, dat zij door deze leer van de verkiezing en de overdenking daarvan traag worden in het onderhouden van Gods geboden of op vleselijke wijze zorgeloos zouden worden. Dit pleegt naar Gods rechtvaardig oordeel hun te gebeuren die of zichzelf lichtvaardig laten voorstaan op de genade der verkiezing of zorgeloos en brutaalweg ermee pralen, maar die in de wegen van de uitverkorenen niet willen wandelen.

Artikel 14

Verder, zoals deze leer van de goddelijke verkiezing volgens Gods wijze raad door de profeten, Christus Zelf en de apostelen zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament verkondigd is en daarna in de Heilige Schriften te boek gesteld, zo moet zij ook heden ten dage in Gods Kerk - waarvoor zij in het bijzonder bestemd is - te juister tijd en plaats uiteengezet worden met oordeel des ondersheids en met godvruchtige eerbied, in heilige gezindheid, zonder nieuwsgierig naspeuren van de wegen van de Allerhoogste, tot eer van Gods heilige Naam en tot een krachtige troost voor zijn volk, Hand. 20:27; Rom. 12:3 en 11:33,34; Hebr. 6:17,18.

Artikel 15

Deze eeuwige en onverdiende genade van onze verkiezing wijst en prijst de Heilige Schrift ons vooral aan, wanneer zij verder getuigt, dat niet alle mensen zijn verkoren, maar sommigen niet verkoren, dat is in Gods eeuwige verkiezing voorbijgegaan; dit zijn degenen die God naar zijn volkomen vrij, rechtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk welbehagen besloten heeft in de gemeenschappelijke ellende te laten, waarin zij zichzelf door hun eigen schuld hebben gestort, en hun het zaligmakend geloof en de genade der bekering niet te schenken, maar hen op hun eigen wegen onder zijn rechtvaardig oordeel te laten en hen tenslotte niet alleen om hun ongeloof maar ook om alle andere zonden, ter betoning van zijn gerechtigheid te veroordelen en voor eeuwig te straffen. Dit is het besluit der verwerping, dat God geenszins maakt tot de Bewerker van de zonde - het is een godslastering dit te denken - maar tot de ontzagwekkende, onberispelijke en rechtvaardige Rechter en Wreker daarvan.

Artikel 16

Zij die het levend geloof in Christus of het vaste vertrouwen des harten, de vrede van het geweten, het beoefenen van de kinderlijke gehoorzaamheid, het roemen in God door Christus nog niet krachtig in zich voelen en toch de middelen gebruiken, waardoor God beloofd heeft deze dingen in ons te werken, moeten, wanneer zij van de verwerping horen spreken, niet mismoedig worden noch zichzelf onder de verworpenen rekenen, maar zij moeten de middelen ijverig blijven gebruiken, vurig verlangen naar de tijd van overvloediger genade en die met eerbied en ootmoed verwachten. Veel minder behoren zij door deze leer van de verwerping verschrikt te worden, die ernstig verlangen zich tot God te bekeren, Hem alleen te behagen en van het lichaam des doods verlost te worden, maar nog niet zo ver op de weg van de godsvrucht en het geloof kunnen komen als zij wel wilden. De barmhartige God heeft immers beloofd, dat Hij de walmende vlaspit niet zal uitblussen en het geknakte riet niet zal verbreken. Maar deze leer is met recht schrikwekkend voor hen die, God en Christus, de Heiland, vergetend, zichzelf geheel aan de zorgen van de wereld en aan de lusten van het vlees hebben overgegeven, althans zolang zij zich niet met ernst tot God bekeren.

Artikel 17

Aangezien wij de wil van God uit zijn Woord moeten verstaan en dit getuigt dat de kinderen van de gelovigen heilig zijn, niet van nature maar uit kracht van het genadeverbond waarin zij met hun ouders begrepen zijn, moeten godvrezende ouders niet twifelen aan de verkiezing en het heil van hun kinderen, wanneer God deze in hun jeugd uit dit leven wegneemt, Gen. 17:7; Hand. 2:39; 1 Kor. 7:14.

Artikel 18

Hun die tegen deze genade van de onverdiende verkiezing en tegen deze gestrengheid van de rechtvaardige verwerping bezwaar maken, houden wij deze uitspraak van de apostel voor: maar gij, O mens! wie zijt gij, dat gij God zoudt tegenspreken? Rom. 9:20. En dit Woord van onze Heiland: staat het Mij niet vrij met het Mijne te doen, wat Ik wil? Mat. 20:15. Wij aanbidden deze verborgenheden met godvruchtige eerbied en roepen met de apostel uit: O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods, hoe ondoorgrondelijk zijn zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk zijn wegen! En: wie heeft de zin des Heren gekend of wie is Hem tot raadsman geweest? Of wie heeft Hem eerst iets gegeven, waarvoor hij vergoeding ontvangen moet? Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen: Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid! Amen. Rom. 11:33-36.

Verwerping van de dwalingen

Na de rechtzinnige leer van verkiezing en verwerping verklaard te hebben, verwerpt de Synode de dwalingen van hen,

1. die leren: dat de wil van God om hen te behouden, die zullen geloven en in het geloof en de geloofsgehoorzaamheid zullen volharden, het volledige besluit van de verkiezing tot behoud is en dat er niets anders over dit besluit in het Woord Gods is geopenbaard. Want dezen bedriegen de eenvoudige mensen en komen duidelijk in tegenspraak met de Heilige Schrift, die getuigt dat God niet alleen hen die zullen geloven, wil zaligmaken, maar dat Hij ook bepaalde mensen van eeuwigheid heeft verkoren, aan wie Hij in de tijd, boven anderen, het geloof in Christus en de volharding schenkt; zoals geschreven is: Ik heb uw Naam geopenbaard aan de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt, Joh. 17:6. En: allen die bestemd waren ten eeuwigen leven, kwamen tot geloof, Hand. 13:48. En: Hij heeft ons in Hem uitverkoren vóór de grondlegging der wereld, opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn voor zijn aangezicht, Ef. 1:4.

2. die leren: dat Gods verkiezing tot het eeuwige leven te onderscheiden is in soorten: de ene een algemene en onbepaalde en de andere een bijzondere en bepaalde; en dat deze weer of onvolkomen, herroepelijk, niet-beslissend en voorwaardelijk is, ofwel volkomen, onherroepelijk, beslissend en onvoorwaardelijk. Evenzo: dat er een verkiezing tot het geloof bestaat en een andere verkiezing tot de zaligheid, en wel zo, dat de verkiezing tot het rechtvaardigmakend geloof kan bestaan zonder de beslissende verkiezing tot zaligheid. Want dit is een verdichtsel van het menselijk brein buiten de Schrift om bedacht, waardoor de leer van de verkiezing bedorven en de gulden keten van ons heil verbroken wordt: die Hij tevoren bestemd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt, Rom. 8:30.

3. die leren: dat het welbehagen en voornemen Gods, waarvan de Schrift in de leer van de verkiezing spreekt, niet daarin bestaat dat God bepaalde mensen boven anderen heeft verkoren, maar hierin, dat God uit alle mogelijke voorwaarden - waaronder ook de werken der wet zijn begrepen - of uit het samenhangende geheel van alle dingen, de op zichzelf niet verdienstelijke daad van het geloof en de onvolmaakte geloofsgehoorzaamheid als voorwaarde van het heil heeft uitgekozen en dat Hij deze uit genade als een volmaakte gehoorzaamheid zou hebben willen beschouwen en de beloning, bestaande in het eeuwige leven, waard achten. Want met deze verderfelijke dwaling worden het welbehagen Gods en de verdienste van Christus krachteloos gemaakt

en de mensen door nutteloze vragen afgetrokken van de waarheid van de rechtvaardiging uit genade en van de eenvoud van de Schrift en wordt deze uitspraak als onwaarheid verworpen: God heeft ons geroepen met een heilige roeping, niet naar onze werken, maar naar zijn eigen voornemen en de genade, die ons in Christus Jezus gegeven is vóór eeuwig tijden, 2 Tim. 1:9.

4. die leren: dat in de verkiezing tot het geloof van tevoren als voorwaarde vereist wordt, dat de mens het licht der natuur goed gebruikt, vroom is, klein, nederig en geschikt voor het eeuwige leven, alsof de verkiezing in enig opzicht van deze dingen afhangt. Want dit lijkt op de mening van Pelagius en is in strijd met de leer van de apostel, als hij schrijft: Ook wij allen hebben vroeger verkeerd in de begeerten van ons vlees, handelende naar de wil van het vlees en van de gedachten, en wij waren van nature, evenzeer als de overigen, kinderen des toorns – God echter, die rijk is aan erbarming, heeft, om zijn grote liefde, waarmede Hij ons heeft liefgehad, ons, hoewel wij dood waren door de overtredingen, mede levend gemaakt met Christus - door genade zijt gij behouden - en heeft ons mede opgewekt en ons mede een plaats gegeven in de hemelse gewesten in Christus Jezus om in de komende eeuwen de overweldigende rijkdom van zijn genade te tonen naar zijn goedertierenheid over ons in Christus Jezus. Want door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van God; niet uit werken, opdat niemand roeme, Ef. 2:3-9.

5. die leren: dat de onvolkomen en niet-beslissende verkiezing van bepaalde personen tot behoud is geschied op grond van vooruitgezien geloof, bekering, heiligheid en godsvrucht, die of pas begonnen zijn Of ook reeds een tijdlang geduurd hebben; maar dat de volkomen en beslissende verkiezing geschied is op grond van de vooruitgeziene volharding tot het einde toe in geloof, bekering, heiligheid en godsvrucht; en dat dit de genade en evangelische waardigheid is, waardoor hij die verkoren wordt, waardiger zou zijn dan die niet verkoren wordt; en dat derhalve het geloof, de geloofsgehoorzaamheid, heiligheid, godsvrucht en volharding geen vruchten zijn van de onveranderlijke verkiezing tot heerlijkheid, maar voorwaarden die van tevoren gesteld en als vervuld vooruitgezien zijn in hen die ten volle verkoren zullen worden en zonder welke de onveranderlijke verkiezing tot heerlijkheid niet geschiedt. Dit is in strijd met de gehele Schrift, die ons op tal van plaatsen deze en dergelijke woorden inscherpt: het verkiezend voornemen Gods bestaat niet op grond van werken, maar op grond daarvan, dat Hij riep, Rom. 9:11. Allen die bestemd waren ten eeuwigen leven, kwamen tot het geloof, Hand. 13:48. Hij heeft ons in Hem uitverkoren, opdat wij heilig zouden zijn, Ef. 1:4. Niet gij hebt Mij, maar Ik heb u uitgekozen, Joh. 15:16. Indien het nu door genade is, dan is het niet meer uit werken, Rom. 11:6. Hierin is de liefde, niet dat wij God liefhebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad en zijn Zoon gezonden heeft, 1 Joh. 4:10.

6. die leren: dat de verkiezing tot behoud niet steeds onveranderlijk is, maar dat sommige uitverkorenen, ondanks het besluit Gods, verloren kunnen gaan en inderdaad ook eeuwig verloren gaan. Met deze grote dwaling maken zij God veranderlijk en vernietigen de troost, die de godvruchtigen putten uit de vastheid van hun verkiezing, en spreken zij de Heilige Schrift tegen, die leert, dat de uitverkorenen niet verleid kunnen worden, Mat. 24:24; dat Christus van alles wat de Vader Hem gegeven heeft, niets verloren laat gaan, Joh. 6:39; en dat God, die Hij tevoren bestemd, geroepen en gerechtvaardigd heeft, ook heeft verheerlijkt, Rom. 8:30.

7. die leren: dat er in dit leven geen vrucht en geen besef is van de onveranderlijke verkiezing tot heerlijkheid, en ook geen zekerheid, dan die welke van een veranderlijke en onzekere voorwaarde afhankelijk is. Want behalve dat het ongerijmd is, een onzekere zekerheid aan te nemen, is dit ook in strijd met de bevinding van de heiligen, die zich op grond van de ervaring van hun verkiezing met de apostel verblijden en deze weldaad van God roemen, Ef. 1:12. Zij verblijden zich volgens Christus' gebod met de discipelen erover, dat hun namen opgetekend staan in de hemelen, Luc. 10:20, en stellen de

ervaring van hun verkiezing tegenover de vurige pijlen van de aanvechtingen van de duivel, zeggende: wie zal uitverkorenen Gods beschuldigen? Rom. 8:33.

8. die leren: dat God niet enkel op grond van zijn rechtvaardige wil besloten heeft iemand in de val van Adam en in de toestand van zonde en veroordeling te laten of in de mededeling van de genade, die voor het geloof en de bekering noodzakelijk is, voorbij te gaan. Want dit staat vast: Hij ontfermt Zich over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil, Rom. 9:18. En ook dit: U is het gegeven de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar hun is dat niet gegeven, Mat. 13:11. Evenzo: Ik dank U, Vader, Here des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, doch aan de kinderkens geopenbaard. Ja, Vader, want zo is het een welbehagen geweest voor U, Mat. 11:25,26.

9. die leren: dat de reden waarom God het Evangelie eer tot het ene dan tot het andere volk zendt, niet louter en alleen het welbehagen Gods is, maar omdat het ene volk beter en waardiger is dan het andere, waaraan het Evangelie niet wordt bekend gemaakt. Want dit ontkent Mozes, als hij het Israëlitische volk aldus aanspreekt: zie, van de Here uw God is de hemel, de aarde en alles wat daarop is; alleen aan uw vaders heeft de Here Zich verbonden en alleen hen heeft Hij liefgehad en u, hun nakroost, heeft Hij uit alle volken uitverkoren, zoals dit heden het geval is, Deut. 10:14,15. En Christus: wee u, Chorazin, wee u Bethsaïda! Want indien in Tyrus en Sidon de krachten waren geschied die in u geschied zijn, reeds lang zouden zij zich in zak en as bekeerd hebben, Mat. 11:21.

Het tweede hoofdstuk van de leer De dood van Christus en de verlossing daardoor

Artikel 1

God is niet alleen volmaakt barmhartig, maar ook volmaakt rechtvaardig. Zijn gerechtigheid - zoals Hij Zich in zijn Woord geopenbaard heeft - eist, dat onze zonden, tegen zijn oneindige majesteit begaan, niet alleen met tijdelijke maar ook met eeuwige straffen, naar ziel en lichaam, gestraft worden. Deze straffen kunnen wij niet ontgaan, indien niet aan de gerechtigheid Gods genoegdoening geschiedt.

Artikel 2

Doch daar wij zelf geen genoegdoening kunnen geven en ons van de toorn Gods bevrijden, heeft God uit oneindige barmhartigheid ons zijn eniggeboren Zoon als Borg gegeven. Om voor ons genoegdoening te geven is de Zoon in onze plaats tot zonde en vervloeking aan het kruis geworden.

Artikel 3

De dood van Gods Zoon is de enige en volmaakte offerande en genoegdoening voor de zonden, van oneindige kracht en waarde, overvloedig voldoende tot verzoening van de zonden der gehele wereld.

Artikel 4

Deze dood is van zo grote kracht en waarde, omdat de Persoon die hem ondergaan heeft, niet alleen een waarachtig en volkomen heilig mens is, maar ook de eniggeboren Zoon van God, van hetzelfde eeuwige en oneindige wezen met de Vader en de Heilige Geest, zoals onze Heiland moest zijn. Bovendien omdat zijn dood gepaard ging met het ervaren van Gods toorn en van de vloek, die wij door onze zonden verdiend hadden.

Artikel 5

De belofte van het Evangelie is voorts, dat een ieder die in de gekruisigde Christus gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft. Deze belofte moet aan alle volken en mensen tot wie God in zijn welbehagen het Evangelie zendt, zonder onderscheid verkondigd en voorgehouden worden, met het gebod om zich te bekeren en te geloven.

Artikel 6

Dat velen, die door het Evangelie geroepen zijn, zich toch niet bekeren noch in Christus geloven, maar in ongelof ten onder gaan, komt niet door een tekort of ongenoegzaamheid van de offerande van Christus aan het kruis, maar door hun eigen schuld.

Artikel 7

Allen die waarachtig geloven en door de dood van Christus van de zonden en het verderf verlost en behouden worden, genieten deze weldaad alleen op grond van Gods genade, die Hij aan niemand verschuldigd is, maar die hun van eeuwigheid in Christus is gegeven.

Artikel 8

Want dit is het soevereine raadsbesluit, de genadige wil en het voornemen van God de Vader geweest, dat de levendmakende en behoudende kracht van de kostbare dood van zijn Zoon zou gelden voor alle uitverkorenen om alleen hun het rechtvaardigmakende geloof te schenken en hen daardoor onfeilbaar te behouden. Dat is: God heeft gewild, dat Christus door zijn bloed, vergoten aan het kruis - waarmee Hij het Nieuwe Verbond bevestigd heeft - uit alle volken, stammen, geslachten en talen metterdaad al diegenen - en hen alleen - zou verlossen, die van eeuwigheid tot het behoud verkoren en Hem door de Vader gegeven zijn; dat Hij aan dezen het geloof schenkt, dat Hij voor hen, met de overige zaligmakende gaven van de Heilige Geest, door zijn dood heeft verworven; en dat Hij hen van al hun zonden, zowel die hun zijn aangeboren als die zij voor of nadat zij het geloof ontvingen, zelf bedreven, door zijn bloed reinigt, hen tot het einde toe trouw bewaart en hen ten laatste zonder enige vlek of rimpel heerlijk voor Zich stelt, Ef. 5:27.

Artikel 9

Dit raadsbesluit, voortkomende uit zijn eeuwige liefde jegens de uitverkorenen, is van de aanvang der wereld tot nu toe, ondanks de vergeefse tegenstand van de poorten van het dodenrijk, op krachtige wijze vervuld en zal ook verder vervuld worden, zodat de uitverkorenen te zijner tijd tot één vergaderd worden. Daardoor zal er dan ook altijd een Kerk van gelovigen zijn, gegrondvest in het bloed van Christus; Hem, haar Heiland, die voor haar, als een Bruidegom voor zijn bruid, zijn leven aan het kruis gegeven heeft, bemint zij standvastig, Hem dient zij ononderbroken, Hem prijst zij hier en in alle eeuwigheid.

Verwerping van de dwalingen

Na de rechtzinnige leer verklaard te hebben, verwerpt de Synode de dwalingen van hen,

1. die leren: dat God, de Vader, zijn Zoon voor de dood aan het kruis bestemd heeft zonder zeker en bepaald raadsbesluit om iemand in het bijzonder te behouden; dus dat de noodzaak, het nut en de waarde van hetgeen door de dood van Christus verworven is, zouden hebben kunnen bestaan en in ieder opzicht volmaakt, volkomen en onaangestast blijven, ook al zou de verworven verlossing nooit aan één enkel mens in feite zijn toegeëigend. Want deze leer is een smaad voor de wijsheid van de Vader en de verdienste van Jezus Christus en is in strijd met de Schrift. Onze Heiland zegt immers: Ik zet Mijn leven in voor de schapen en Ik ken ze, Joh. 10:15,27. En de profeet Jesaja zegt van de Heiland: wanneer Hij Zichzelf een schuldoffer gesteld zal hebben, zal Hij nakomelingen zien en een lang leven hebben en het voornemen des Heren zal door zijn hand voortgang hebben, Jes. 53:10. Tenslotte werpt zij het geloofsartikel betreffende de heilige katholieke Kerk omver.

2. die leren: dat het doel van de dood van Christus niet is geweest, dat Hij metterdaad het Nieuwe Verbond der genade door zijn bloed zou bevestigen, maar enkel, dat Hij voor de Vader een recht zou verwerven om met de mensen opnieuw een Verbond, naar zijn believen, hetzij van genade of van werken, te kunnen sluiten. Want dit is in strijd met de

Schrift, die leert, dat Christus Borg en Middelaar geworden is van een beter, dat is het Nieuwe Verbond en dat een testament eerst van kracht wordt, wanneer iemand gestorven is, Hebr. 7:22; 9:15,17.

3. die leren: dat Christus door zijn genoegdoening voor niemand met zekerheid het behoud zelf en het geloof, waardoor deze genoegdoening van Christus tot behoud metterdaad toegeëigend wordt, verdiend heeft; maar dat Hij slechts voor de Vader de macht of de volkomen wil verworven heeft om met de mensen in een nieuwe verhouding te treden en nieuwe voorwaarden voor te schrijven naar zijn keuze, waarvan de volbrenging echter zou afhangen van de vrije wil van de mens; en dat het derhalve mogelijk geweest zou zijn, dat of niemand Of alle mensen ze zouden vervullen. Zij denken al te gering over de dood van Christus, erkennen in het geheel niet de voornaamste vrucht of weldaad die daardoor is verkregen en brengen de Pelagiaanse dwaling weer uit de hel te voorschijn.

4. die leren: dat het Nieuwe Verbond der genade, dat God de Vader door de dood van Christus met de mensen gesloten heeft, niet hierin bestaat, dat wij door het geloof, voor zover het de verdienste van Christus aanneemt, voor God gerechtvaardigd en behouden worden; maar hierin, dat God met afzien van zijn eis tot volmaakte gehoorzaamheid aan de wet, het geloof zelf en de geloofsgehoorzaamheid, ofschoon deze onvolmaakt is, als volmaakte gehoorzaamheid aan de wet beschouwt en in zijn genade de beloning met het eeuwige leven waard acht. Want zij komen in tegenspraak met de Schrift: zij worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade door de verlossing in Christus Jezus. Hem heeft God voorgesteld als zoenmiddel door het geloof, in zijn bloed, Rom. 3:24,25. En zij leren met de goddeloze Socinus een nieuwe en vreemde rechtvaardiging van de mens voor God, in strijd met het eenparig gevoelen van de gehele Kerk.

5. die leren: dat alle mensen in de staat van de verzoening en de verbondsgenade zijn aangenomen, zodat niemand om de erfzonde aan het oordeel onderworpen is of verdoemd zal worden, maar alle mensen vrij zijn van de schuld van deze zonde. Want dit gevoelen is in strijd met de Schrift, die zegt, dat wij van nature kinderen des toorns zijn, Ef. 2:3.

6. die het onderscheid tussen verwerving en toe-eigening gebruiken om bij onvoorzichtige en onervaren mensen de mening te doen postvatten dat God, voor zover het Hem aangaat, aan alle mensen de weldaden, die door de dood van Christus verkregen worden, in gelijke mate heeft willen meedelen; maar dat het onderscheid, dat sommigen aan de vergeving van zonden en het eeuwige leven deel krijgen en anderen niet, afhangt van hun vrije wil, die zich aansluit bij de genade, die zonder onderscheid aangeboden wordt, en dat het niet enkel afhangt van de bijzondere gave uit barmhartigheid, die met kracht in hen werkt opdat zij boven anderen die genade zich toe-eigenen. Want terwijl zij doen alsof zij dit onderscheid op de juiste wijze verklaren, trachten zij het volk het verderfelijke vergif van het Pelagianisme toe te dienen.

7. die leren: dat Christus voor hen die God ten zeerste liefheeft en tot het eeuwige leven heeft verkoren, niet heeft kunnen of moeten sterven en ook niet gestorven is, omdat zulke mensen de dood van Christus niet nodig hebben. Want zij komen in tegenspraak met de apostel, die zegt: Christus heeft mij liefgehad en Zich voor mij overgegeven, Gal: 2:20. En: wie zal de uitverkorenen Gods beschuldigen? God is het, die rechtvaardigt; wie zal veroordelen? Christus Jezus is gestorven, Rom. 8:33,34, nl. voor hen. En in tegenspraak met de Heiland, die deze verzekering geeft: Ik zet Mijn leven in voor de schapen, Joh. 10:15. En: Dit is mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, gelijk Ik u heb liefgehad. Niemand heeft grotere liefde, dan dat hij zijn leven inzet voor zijn vrienden, Joh. 15:12,13.

Het derde en vierde hoofdstuk van de leer De verdorvenheid van de mens en zijn bekering tot God

Artikel 1

De mens is oorspronkelijk naar het beeld van God geschapen, in zijn verstand toegerust met ware en zaligmakende kennis van zijn Schepper en van de geestelijke dingen; in zijn wil en hart met gerechtigheid; in heel zijn zieleleven met zuiverheid. Hij was dus volkomen heilig. Maar door de ingeving van de duivel en door zijn vrije wil van God afgeweken, heeft hij zichzelf van deze uitnemende gaven beroofd en in plaats daarvan over zich gebracht blindheid, gruwelijke duisternis, lichtvaardigheid en verkeerdheid van oordeel in zijn verstand; slechtheid, weerspanning en hardheid in zijn wil en hart; kortom onzuiverheid in heel zijn zieleleven.

Artikel 2

Verdorven als de mens sedert de val was, zo heeft hij ook verdorven kinderen voortgebracht; zodat de verdorvenheid, naar Gods rechtvaardig oordeel, van Adam af over al zijn nakomelingen - uitgezonderd alleen Christus - gekomen is, niet door navolging, zoals de Pelagianen vroeger geleerd hebben, maar door voortplanting van de zondige natuur.

Artikel 3

Derhalve worden alle mensen in zonde ontvangen en als kinderen des toorns geboren, niet in staat tot enig zaligmakend goed, geneigd tot het kwade en dood in de zonde, waarvan zij slaven zijn. Zij willen of kunnen niet terugkeren tot God, hun ontaarde natuur verbeteren of zichzelf hiertoe voorbereiden zonder de genade van de Heilige Geest, die hen vernieuwt.

Artikel 4

Wel is na de val in de mens nog enig licht der natuur overgebleven; hierdoor behoudt hij enige kennis van God, van de natuurlijke dingen, van het onderscheid tussen wat betamelijk en wat onbetamelijk is en geeft hij er ook blijk van enigermate de deugd te betrachten en uiterlijk de goede zeden in acht te nemen. Maar zo weinig kan de mens door dit licht der natuur tot de zaligmakende kennis van God komen en zich tot Hem bekeren, dat hij ook in natuurlijke en in maatschappelijke zaken dit licht niet op de juiste manier gebruikt, ja, dat hij het zelfs - wat dit licht ook wezen mag - op allerlei wijze geheel vertroebelt en het in ongerechtigheid ten onder houdt. En omdat hij dit doet, heeft hij tegenover God geen enkele verontschuldiging meer.

Artikel 5

Wat geldt van het licht der natuur, geldt ook van de Wet der Tien Geboden, die God door Mozes in het bijzonder aan de Joden heeft gegeven. Want de Wet legt wel de grootheid van de zonde bloot en overtuigt de mens steeds meer van zijn schuld, maar zij verschaft geen geneesmiddel daartegen en schenkt geen kracht om uit deze ellende te geraken, en zo, door het vlees krachteloos geworden, laat zij de overtreders onder de vloek; om deze redenen kan de mens door de Wet de zaligmakende genade niet verkrijgen.

Artikel 6

Wat het licht der natuur en de Wet niet kunnen doen, dat doet God door de kracht van de Heilige Geest en door het Woord of de bediening der verzoening, dat is het Evangelie van de Messias, waardoor het God behaagd heeft de gelovigen, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament, te behouden.

Artikel 7

Deze verborgenheid van zijn wil heeft God in het Oude Testament aan weinigen bekend gemaakt, maar in het Nieuwe Testament openbaart Hij haar aan meer mensen, nu het onderscheid tussen de volkeren is weggenomen. De grond van deze beschikking moet niet gezocht worden in de waarde van het ene volk boven het andere of hierin dat het

ene volk het licht der natuur beter gebruikt dan het andere, maar in het soevereine welbehagen en de onverdiende liefde Gods. Daarom moeten degenen aan wie zonder, ja in strijd met hun verdiensten een zo grote genade te beurt valt, haar met een nederig en dankbaar hart erkennen; en in de anderen, wie deze genade niet te beurt valt, moeten zij - met de apostel- de strengheid en rechtvaardigheid van Gods oordelen aanbidden en die allerminst nieuwsgierig onderzoeken.

Artikel 8

Allen die door het Evangelie worden geroepen, worden in alle ernst geroepen. Want God toont in zijn Woord ernstig en naar waarheid wat Hem aangenaam is, namelijk dat de geroepenen tot Hem komen. Even ernstig belooft Hij aan allen die tot Hem komen en geloven, de rust voor hun zielen en het eeuwige leven.

Artikel 9

Dat velen die door de bediening van het Evangelie geroepen zijn, niet komen en zich niet bekeren, is niet de schuld van het Evangelie of van Christus, die door het Evangelie aangeboden wordt, of van God, die door het Evangelie roept en aan de geroepenen verschillende gaven toedeelt. De schuld ligt bij hen zelf; sommigen van hen nemen uit zorgeloosheid het Woord des levens niet aan; anderen nemen het wel aan maar niet in het diepst van hun hart en wijken daarom na de vluchtige blijdschap van een tijdelijk geloof, weer af; nog anderen verstikken het zaad van het Woord onder de doornen van de zorgen en lusten der wereld en brengen geen vrucht voort. Dit leert onze Heiland in de gelijkenis van de zaaier, Mat. 13.

Artikel 10

Maar dat anderen, die door de bediening van het Evangelie geroepen zijn, komen en zich bekeren, mag men niet aan de mens toeschrijven, alsof hij zich door zijn vrije wil zou onderscheiden van anderen, aan wie even grote en voldoende genade tot geloof en bekering geschonken is - zoals de hoogmoedige ketterij van Pelagius beweert. Men mag het alleen aan God toeschrijven die, evenals Hij de zijnen van eeuwigheid in Christus heeft uitverkoren, hen ook in de tijd krachtdadig roept, hun het geloof en de bekering schenkt, hen uit de duisternis verlost en in het rijk van zijn Zoon overbrengt (Kol. 1:13) opdat zij de grote daden zouden verkondigen van Hem, die hen uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht (1 Petr. 2:9) en opdat zij niet in zichzelf maar in de Here zouden roemen, zoals de geschriften der apostelen op tal van plaatsen getuigen.

Artikel 11

Wanneer dan God in de uitverkorenen volbrengt wat Hem behaagt en de ware bekering in hen bewerkt, doet Hij hun niet alleen het Evangelie uiterlijk prediken en verlicht Hij niet alleen krachtdadig hun verstand door de Heilige Geest, zodat zij de dingen die van de Geest Gods zijn, goed leren verstaan en onderscheiden, maar dringt Hij ook tot in hun binnenste door met de krachtige werking van die vernieuwende Geest. Hij opent het gesloten, Hij vermurwt het verharde en besnijdt het onbesneden hart. Hij schenkt de wil nieuwe hoedanigheden en de dode wil maakt Hij levend, de verkeerde goed, de onwillige gewillig, de weerspannige gehoorzaam. Hij beweegt en sterkt de wil zo, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen.

Artikel 12

Dit nu is de wedergeboorte, de vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking uit de doden en levendmaking, waarvan zo heerlijk in de Schrift gesproken wordt en die God zonder ons in ons werkt. Zij wordt in ons niet tot stand gebracht alleen door de prediking, die van buitenaf tot ons komt of door aandrang op ons gemoed en evenmin komt zij zo tot stand dat, wanneer God eenmaal zijn werk volbracht heeft, het nog in de macht van de mens zou staan om al of niet wedergeboren te worden, zich al of niet te bekeren.

Maar het is een volstrekt bovennatuurlijke, zeer krachtige en tegelijk zeer tedere, wonderbare, verborgen en onuitsprekelijke werking, die naar het getuigenis van de

Schrift - ingegeven door Hem van Wie deze werking uitgaat - niet zwakker of geringer van aard is dan de schepping of de opwekking van de doden; zozeer dat allen in wier harten God op deze wonderbare wijze werkt, volstrekt zeker en krachtdadig wedergeboren worden en metterdaad geloven. De wil, die nu vernieuwd is, wordt dan niet alleen door God gestuurd en bewogen, maar eenmaal door God in beweging gebracht, werkt hij ook zelf. Daarom wordt terecht gezegd, dat de mens door de genade, die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert.

Artikel 13

Hoe dat in zijn werk gaat, kunnen de gelovigen in dit leven niet volkomen begrijpen. Intussen vinden zij hun rust hierin dat zij weten en ervaren door deze genade Gods van harte te geloven en hun Heiland lief te hebben.

Artikel 14

Het geloof is dus een gave Gods, niet omdat het door God aan 's mensen vrije wil wordt aangeboden, maar omdat het aan de mens werkelijk wordt geschonken, ingegeven of ingestort. Ook niet omdat God alleen het vermogen om te geloven geeft en daarna van 's mensen vrije wil instemming of daadwerkelijk geloof verwacht, maar omdat Hij, die zowel het willen als het werken, ja alles in allen werkt, in de mens de wil om te geloven en ook het geloof zelf tot stand brengt.

Artikel 15

Deze genade is God aan niemand verschuldigd; want wat zou Hij verschuldigd zijn aan degene die Hem niet eerst iets geven kan dat op beloning aanspraak zou kunnen maken? Nog sterker, wat zou God verschuldigd zijn aan degene die van zichzelf niets anders heeft dan zonde en leugen? Wie deze genade ontvangt, is daarvoor aan God alleen eeuwige dank verschuldigd en dankt Hem daarvoor dan ook inderdaad; wie deze genade niet ontvangt, bekommert zich in het geheel niet om deze geestelijke dingen en is zelfgenoegzaam of hij beroemt zich in zijn zorgeloosheid zonder grond op een bezit dat hij niet heeft.

Overigens moet men over hen die openlijk hun geloof belijden en hun leven beteren, naar het voorbeeld van de apostelen het beste oordelen en spreken, want het binnenste van het hart is ons onbekend. Wat de anderen betreft, degenen die nog niet geroepen zijn - voor hen moet men God bidden die het niet-zijnde tot aanzijn roept. In geen geval moeten wij ons hoogmoedig tegenover hen gedragen alsof wij het onderscheid aan onszelf te danken hadden.

Artikel 16

Evenals de mens door de val niet heeft opgehouden een mens te zijn, begaafd met verstand en wil, en evenals de zonde, die het gehele menselijke geslacht heeft doordrongen, de natuur van de mens niet heeft weggenomen, maar wel verdorven en geestelijk gedood, werkt ook deze goddelijke genade der wedergeboorte in de mensen niet alsof zij dingen waren; zij vernietigt de wil en zijn eigenschappen niet en dwingt die niet zijns ondanks met geweld, maar maakt hem geestelijk levend, heelt hem, verbetert hem en buigt hem op tegelijk tedere en krachtige wijze. Waar de hardnekkige tegenstand van het vlees eens volkomen de overhand had, daar krijgt nu door de Geest een gewillige en oprechte gehoorzaamheid de overhand en hierin is de waarachtige en geestelijke vernieuwing en vrijheid van onze wil gelegen. Indien de wonderbare Bewerker van alle goed niet op deze wijze met ons handelde, zou de mens geen enkele hoop hebben om uit de val te kunnen opstaan door zijn vrije wil, waardoor hij zichzelf, toen hij nog stond, in het verderf heeft gestort.

Artikel 17

De almachtige werking Gods, waardoor Hij ons natuurlijk leven voortbrengt en in stand houdt, sluit het gebruik van de middelen, waardoor Hij in zijn oneindige wijsheid en goedheid zijn kracht heeft willen uitoefenen, niet uit maar vereist die. Zo sluit ook de genoemde bovennatuurlijke werking van God, waardoor Hij ons vernieuwt, het gebruik

van het Evangelie niet uit, dat de alwijze God tot een zaad der wedergeboorte en voedsel voor de ziel bestemd heeft. En evenals de apostelen en de leraars die hen opgevolgd zijn, het volk in deze genade Gods getrouwen eerbiedig hebben onderwezen, tot zijn eer en tot onderdrukking van alle menselijke hoogmoed, en intussen toch niet hebben nagelaten hen door heilige vermaningen van het Evangelie te houden onder de bediening van Woord en Sacramenten en de uitoefening van kerkelijke tucht, zo mogen ook thans zij, die in de gemeente onderwijzen of onderwezen worden, het niet wagen God te verzoeken door de dingen te scheiden waarvan God naar zijn welbehagen gewild heeft dat ze nauw verbonden zouden zijn. Want door de vermaningen wordt de genade geschonken en hoe nauwgezet wij onze roeping vervullen, des te heerlijker openbaart zich ook de weldaad van God die in ons werkt en des te beter vordert zijn werk. Hem alleen komt alle eer toe, zowel om de middelen als om de zaligmakende uitwerking daarvan, in eeuwigheid. Amen.

Verwerping van de dwalingen

Na de rechtzinnige leer verklaard te hebben, verwerpt de Synode de dwalingen van hen,

1. die leren: dat men niet in eigenlijke zin kan zeggen dat de erfzonde op zichzelf voldoende is om het gehele menselijke geslacht te veroordelen of om tijdelijke en eeuwige straffen te verdienen. Want daarmede komen zij in tegenspraak met de apostel, die zegt: gelijk door één mens de zonde de wereld is binnengekomen en door de zonde de dood, zo is ook de dood tot alle mensen doorgedaan, in wie allen gezondigd hebben, Rom. 5:12 (naar S.V.). En: het oordeel leidde van één overtreding tot veroordeling, Rom. 5:16. En: het loon dat de zonde geeft, is de dood, Rom. 6:23.

2. die leren: dat de geestelijke gaven of goede hoedanigheden en deugden, zoals goedheid, heiligheid, rechtvaardigheid, nog niet in de wil van de mens aanwezig konden zijn toen hij geschapen werd en dat zij derhalve door de val daarvan niet gescheiden konden worden. Want dit is in strijd met de beschrijving van het beeld Gods, die de apostel geeft in Ef. 4:24, waar hij getuigt dat dit bestaat in waarachtige gerechtigheid en heiligheid, die beide ongetwijfeld in de wil zetelen.

3. die leren: dat in de geestelijke dood de geestelijke gaven niet van 's mensen wil zijn gescheiden, aangezien de wil in zichzelf nooit verdorven is geweest, maar alleen door de duisternis van het verstand en de onbeheerstheid der neigingen is belemmerd; en dat wanneer deze belemmeringen zijn weggenomen de vrije wil zijn aangeboren kracht weer kan aanwenden, d.w.z. dat hij ieder goed ding dat zich aan hem voordoet, uit zichzelf kan willen en verkiezen, of niet willen en niet verkiezen. Dit is een ongehoorde dwaling, die de krachten van de vrije wil bedoelt te verheffen, in strijd met de uitspraak van de profeet: arglistig is het hart boven alles, ja, verderfelijk is het, Jer. 17:9; en van de apostel: onder de kinderen der ongehoorzaamheid hebben ook wij vroeger verkeerd in de begeerten van ons vlees, handelende naar de wil van het vlees en van de gedachten, Ef. 2:3.

4. die leren: dat de niet-wedergeboren mens noch in eigenlijke zin noch volkomen dood is in de zonde of verstoken van alle krachten tot het geestelijk goede, maar dat hij nog kan hongeren en dorsten naar de gerechtigheid en het leven, en het offer van een verslagen en gebroken geest kan brengen, dat aan God aangenaam is. Want dit is in strijd met de duidelijke getuigenissen van de Schrift: gij waart dood door de overtredingen en de zonden, Ef. 2:1,5. En: al de overleggingen van het hart zijn te allen tijde slechts boos, Gen. 6:5 en 8:21. Bovendien hongeren en dorsten naar de verlossing uit de ellende en naar het leven, en het offer van een gebroken geest aan God brengen geldt alleen van de wedergeborenen en van hen die zalig gesproken worden, Ps. 51:19 en Mat. 5:6.

5. die leren: dat de verdorven en natuurlijke mens de algemene genade - waaronder zij het licht der natuur verstaan - of de gaven die na de val nog in hem overgebleven zijn, zo goed gebruiken kan, dat hij door dat goede gebruik. een grotere, namelijk de zaligmakende genade van het Evangelie en de zaligheid zelf trapsgewijze zou kunnen verwerven. En dat God Zich dan van zijn kant bereid toont om Christus aan alle mensen te openbaren, omdat Hij de middelen, die nodig zijn voor de openbaring van Christus, het geloof en het berouw, aan alle mensen in voldoende mate en op krachtige wijze verschaft. Dat dit in strijd is met de waarheid getuigt behalve de ervaring van alle tijden ook de Schrift: Hij heeft Jakob zijn woorden bekend gemaakt, Israël zijn inzettingen en zijn verordeningen. Aldus heeft Hij aan geen enkel volk gedaan en zijn verordeningen kennen zij niet, Ps. 147:19,20. God heeft ten tijde van de geslachten die achter ons liggen, alle volken op hun eigen wegen laten gaan, Hand. 14:16. En zij - nl. Paulus en de zijnen - werden door de Heilige Geest verhinderd het Woord in Asia te spreken; en bij Mysië gekomen, poogden zij naar Bithynië te reizen, maar de Geest van Jezus liet het hun niet toe, Hand. 16:6,7.

6. die leren: dat bij de ware bekering van de mens door God geen nieuwe hoedanigheden, krachten of gaven in de wil kunnen worden ingestort en dat derhalve het geloof, waardoor wij tot bekering komen en waarnaar wij gelovigen genoemd worden, niet een hoedanigheid of gave is, door God ingestort, maar alleen een daad van de mens en dat het slechts voor wat betreft het vermogen om er toe te komen een gave genoemd kan worden. Dit is in tegenspraak met de Heilige Schrift, die getuigt, dat God nieuwe hoedanigheden van geloof, van gehoorzaamheid en van het besef van zijn liefde in onze harten uitstort: Ik zal Mijn wet in hun binnenste leggen en die in hun hart schrijven, Jer. 31:33. En: Ik zal water gieten op het dorstige en beken op het droge; Ik zal Mijn Geest uitgieten op uw nakroost, Jes. 44:3. En: de liefde Gods is in onze harten uitgestort door de Heilige Geest, die ons gegeven is, Rom. 5:5. Het is ook in strijd met de ononderbroken praktijk van Gods Kerk, die met de profeet aldus bidt: bekeer mij, dan zal ik mij bekeren, Jer. 31:18.

7. die leren: dat de genade, waardoor wij tot God bekeerd worden niets anders is dan een zachte drang; of- zoals anderen dit uitleggen - dat dit de meest verheven manier van werken is bij de bekering van de mens die het best met de natuur van de mens overeenkomt, omdat zij door overreding plaats heeft; en dat er geen enkele reden is, waarom deze overredende genade alleen niet voldoende zou zijn om de natuurlijke mens geestelijk te maken; ja, dat God op geen andere manier de instemming van de wil tot stand brengt dan door deze overreding, en dat de kracht van de goddelijke werking, waardoor zij de werking van satan te boven gaat, hierin bestaat, dat God eeuwige, maar de satan tijdelijke gaven belooft. Dit is immers volstrekt Pelagiaans en in strijd met de gehele Heilige Schrift, die behalve deze nog een andere, veel krachtiger en goddelijker manier van werken van de Heilige Geest kent bij de bekering van de mens: Een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven, Ez. 36:26.

8. die leren: dat God bij de wedergeboorte van de mens niet zulk een vermogen van zijn almacht aanwendt dat Hij de wil van de mens daardoor op krachtige en onfeilbare wijze buigt tot geloof en bekering; maar dat, nadat alle werkingen der genade, die God gebruikt om de mens te bekeren, volbracht zijn, de mens niettemin God en de Heilige Geest, wanneer Deze zijn wedergeboorte tot stand wil brengen, dermate kan weerstaan en inderdaad ook dikwijls weerstaat, dat hij zijn eigen wedergeboorte volstrekt belet; en dat het daarom in 's mensen eigen macht staat wedergeboren te worden of niet. Want dit is niets anders dan dat men alle kracht van Gods genade in onze bekering wegneemt en de werking van de almachtige God aan de wil van de mens onderwerpt. Dit is in strijd met de apostelen, die leren: dat wij geloven naar de werking van de sterkte zijner macht, Ef. 1:19. En: dat God met kracht alle welgevallen in het goede en het werk des geloofs volmaakt, 2 Tess. 1:11. En: dat zijn goddelijke kracht ons immers met alles, wat tot leven en godsvrucht strekt, begiftigd heeft, 2 Petr. 1:3.

9. die leren: dat de genade en de vrije wil elk voor een deel oorzaken zijn, die beide tezamen het begin van de bekering tot stand brengen en dat de genade in volgorde van werking niet vooraf gaat aan de werking van de wil; dat wil zeggen, dat God de wil van de mens niet eerder krachtdadig tot de bekering helpt dan wanneer de wil van de mens zichzelf in beweging zet en zich daarop richt. Want de vroege Kerk heeft deze leer reeds lang geleden bij de Pelagianen veroordeeld op grond van de woorden van de apostel: Het hangt dus niet daarvan af of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God, die Zich ontfermt, Rom. 9:16. Evenzo: Wie maakt onderscheid tussen u? En wat hebt gij, dat gij niet ontvangen hebt? 1 Kor. 4:7. En God is het, die om zijn welbehagen zowel het willen als het werken in u werkt, Filipp. 2:13.

Het vijfde hoofdstuk van de leer De volharding der heiligen

Artikel 1

Hen die God naar zijn voornemen tot de gemeenschap van zijn Zoon, onze Here Jezus Christus, roept en door de Heilige Geest doet wedergeboren worden, verlost Hij wel van de heerschappij en de slavernij der zonde, maar Hij verlost hen in dit leven niet volkomen van het vlees en van het lichaam der zonde.

Artikel 2

Hieruit komen de dagelijkse zonden van zwakheid voort en zelfs aan de allerbeste werken der heiligen kleven gebreken. Dit geeft hun voortdurend reden om zich voor God te verootmoedigen en hun toevlucht tot de gekruisigde Christus te nemen, het vlees steeds meer door de Geest der gebeden en heilige beoefening van godsvrucht te doden en naar het einddoel, de volmaaktheid te verlangen totdat zij, uit het lichaam des doods verlost, met het Lam Gods in de hemelen zullen regeren.

Artikel 3

Vanwege deze overblijfselen van de zonde in ons en ook vanwege de aanvechtingen van de wereld en de satan zouden de bekeerden in de genade geen stand kunnen houden, indien zij aan hun eigen krachten overgelaten werden. Maar God is getrouw, die hen in de hun eenmaal gegeven genade door zijn barmhartigheid bevestigt en tot het einde toe met kracht bewaart.

Artikel 4

Hoewel deze macht van God, waarmee Hij de ware gelovigen in de genade bevestigt en bewaart, zo groot is dat zij door het vlees niet overwonnen kan worden, worden de bekeerden toch niet altijd zo door God geleid en bewogen, dat zij in bepaalde daden door hun eigen schuld niet van de leiding der genade zouden kunnen afwijken en door de begeerten van het vlees verleid worden en daaraan gehoor geven.

Daarom moeten zij onafgebroken waken en bidden, dat zij niet in verzoeking geleid worden. Indien zij dit niet doen bestaat niet alleen de mogelijkheid dat zij door het vlees, de wereld en de satan in zware en zelfs gruwelijke zonden meegesleept worden, maar worden zij ook inderdaad onder Gods rechtvaardige toelating daarin soms meegesleept. Dit wordt bewezen door de droevige val van David, Petrus en andere heiligen, ons in de Schrift beschreven.

Artikel 5

Met zulke grove zonden grieven zij God ten zeerste, vervallen in doodschuld, bedroeven de Heilige Geest, onderbreken de beoefening van het geloof, kwetsen ernstig hun geweten en verliezen soms voor een tijd het besef de genade; totdat, wanneer zij door ernstig berouw naar de goede weg terugkeren, Gods vaderlijk aangezicht weer over hen gaat lichten.

Artikel 6

Want God, die rijk is in barmhartigheid, neemt naar het onveranderlijk voornemen der verkiezing de Heilige Geest van de zijnen niet geheel weg zelfs wanneer zij op treurige wijze gevallen zijn en Hij laat hen niet zo ver afglijden, dat zij uit de genade van de aanneming tot kinderen en uit de staat der rechtvaardiging vallen of dat zij zondigen tot de dood of tegen de Heilige Geest en, door Hem geheel verlaten, zichzelf in het eeuwige verderf storten.

Artikel 7

Want ten eerste bewaart God in hen bij zulk vallen in de zonde nog zijn onverderfelijk zaad, waaruit zij wedergeboren zijn, opdat dit niet vergaat of weggeworpen wordt.

In de tweede plaats vernieuwt Hij hen op zekere en krachtvolle wijze door zijn Woord en Geest tot bekering, opdat zij over de bedreven zonden van harte en naar Gods wil bedroefd zijn; door het geloof, met een gebroken hart, vergeving in het bloed van de Middelaar afsmeeken en verkrijgen; de genade van God, die nu met hen verzoend is, weer ervaren; de barmhartigheden, die Hij in zijn trouw bewees, aanbidden en voortaan met vrees en beven hun behoud met des te groter inspanning bewerken.

Artikel 8

Zo verkrijgen zij niet door hun eigen verdiensten of krachten maar uit Gods genadige barmhartigheid, dat zij niet geheel uit het geloof en de genade vallen of tot het einde toe in hun val blijven of verloren gaan. Dit zou, voor zover het van hen afhangt, niet alleen gemakkelijk kunnen gebeuren, maar zou ook zonder twijfel plaats hebben. Maar wanneer men op God ziet kan het in het geheel niet gebeuren daar zijn raad niet veranderd, zijn belofte niet gebroken, de roeping naar zijn voornemen niet herroepen, de verdienste, voorbede en bewaring van Christus niet krachteloos gemaakt en de verzegeling door de Heilige Geest niet verijdeld of vernietigd kan worden.

Artikel 9

Van deze bewaring der uitverkorenen tot hun behoud en van de volharding der ware gelovigen in het geloof kunnen de gelovigen zelf verzekerd zijn en dat zijn zij ook naarmate zij vast geloven dat zij ware en levende leden van de Kerk zijn en altijd zullen blijven en dat zij vergeving van zonden en het eeuwige leven hebben.

Artikel 10

Deze verzekerdheid vloeit dus niet voort uit een of andere speciale openbaring die zonder het Woord of daar buiten om is geschied, maar uit het geloof in Gods beloften die Hij in zijn Woord overvloedig tot onze troost geopenbaard heeft; voorts uit het getuigenis van de Heilige Geest, die met onze geest getuigt dat wij kinderen en erfgenamen van God zijn (Rom. 8:16,17); en tenslotte uit de ernstige en heilige oefening van een goed geweten en het doen van goede werken. Indien Gods uitverkorenen in deze wereld verstoken waren van de vaste troost dat zij de overwinning zullen behalen en van het onbedrieglijk pand der eeuwige heerlijkheid, dan zouden zij de ellendigsten van alle mensen zijn.

Artikel 11

Intussen getuigt de Schrift, dat de gelovigen in dit leven tegen allerlei twijfelingen van het vlees strijden en dat zij in zware aanvechting dit volle geloofsvertrouwen en deze zekerheid der volharding niet altijd gevoelen. Maar God, de Vader van alle vertroosting, laat hen niet verzocht worden boven hun vermogen maar geeft met de verzoeking ook de uitkomst (1 Kor. 10:13); en wekt in hen opnieuw de zekerheid der volharding door de Heilige Geest.

Artikel 12

Het is bepaald niet zo, dat deze zekerheid der volharding de ware gelovigen hoogmoedig en zorgeloos zou maken; zij is integendeel een ware wortel van nederigheid, kinderlijke eerbied, ware godsvrucht, volharding in alle strijd, vurige gebeden, standvastigheid in het kruisdragen en in de belijdenis der waarheid en van bestendige blijdschap in God. De

overdenking van die weldaad is hun een prikkel tot het ernstig en voortdurend beoefenen van dankbaarheid en het doen van goede werken, zoals uit de getuigenissen van de Schrift en de voorbeelden van de heiligen blijkt.

Artikel 13

Wanneer het vertrouwen in de volharding bij hen die uit hun val opgericht worden, herleeft, dan brengt dat in hen geen lichtzinnigheid of verwaarlozing van de godsvrucht voort, maar juist een grotere zorg om de wegen van de Here nauwgezet in acht te nemen; deze zijn immers van tevoren bereid, opdat zij die ze betreden, de zekerheid van hun volharding mogen behouden.

Dan zal het aangezicht van God, die met hen verzoend is – de aanschouwing hiervan is voor de gelovigen zoeter dan het leven en de verberging bitterder dan de dood – zich niet meer wegens het misbruik van zijn vaderlijke goedertierenheid van hen afkeren, waardoor zij in nog zwaardere gemoedskwellingen zouden vervallen.

Artikel 14

Zoals het God nu behaagd heeft, zijn werk van genade door de prediking van het Evangelie aan te vangen, houdt Hij het ook in stand, zet Hij het voort en voltooit het door het horen, lezen en overdenken daarvan, door vermaningen, waarschuwingen, beloften en bovendien door het gebruik van de heilige Sacramenten.

Artikel 15

Deze leer van de volharding der ware gelovigen en heiligen en van de zekerheid daarvan, die God tot eer van zijn Naam en tot troost van de godvruchtige zielen in zijn Woord zeer overvloedig geopenbaard heeft en in de harten der gelovigen inprent, wordt weliswaar door de natuurlijke mens niet begrepen en door de satan gehaat, door de wereld bespot, door onervarenen en huichelaars misbruikt en door dwaalgeesten bestreden; maar de bruid van Christus heeft haar altijd als een onwaardeerbare schat innig liefgehad en standvastig verdedigd. God zal er voor zorgen dat zij dat ook in het vervolg doet; tegen Hem kan geen plan iets uitrichten en is geen enkel geweld opgewassen. Hem, de enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, zij eer en heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.

Verwerping van de dwalingen

Na de rechtzinnige leer verklaard te hebben, verwerpt de Synode de dwalingen van hen,

1. die leren: dat de volharding van de ware gelovigen niet is een vrucht van de verkiezing of een gave Gods, door de dood van Christus verworven, maar een voorwaarde van het Nieuwe Verbond, waaraan de mens voor zijn beslissende – zoals zij zeggen – verkiezing en rechtvaardiging door zijn eigen vrije wil heeft te voldoen. Want de Heilige Schrift getuigt, dat de volharding het gevolg is van de verkiezing en dank zij de kracht van de dood, de verrijzenis en de voorbede van Christus aan de uitverkorenen wordt gegeven: het uitverkoren deel heeft het verkregen en de overigen zijn verhard, Rom. 11:7. Evenzo: Hoe zal Hij, die zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft, ons met Hem ook niet alle dingen schenken? Wie zal uitverkorenen Gods beschuldigen? God is het die rechtvaardigt; wie zal veroordelen? Christus Jezus is de gestorvene, wat meer is, de opgewekte, die ter rechterhand Gods is, die ook voor ons pleit. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Rom. 8:32-35.

2. die leren: dat God aan de gelovige mens wel voldoende krachten schenkt om te volharden en bereid is die in hem te bewaren, indien hij aan zijn roeping beantwoordt: doch dat, ook al is alles wat nodig is om in het geloof te volharden en wat God gebruiken wil om het geloof te bewaren, reeds in het werk gesteld, het dan nog altijd afhangt van 's mensen wil, of hij volhardt, of niet volhardt. Dit gevoel bevat een duidelijk Pelagianisme. Terwijl het bedoelt de mensen vrij te maken, maakt het hen tot schenders van Gods eer. Dit is in strijd met het eenparig getuigenis van het Evangelie, dat aan de mens alle grond om zich te beroemen

ontneemt en de lof voor deze weldaad alleen aan de genade Gods toeschrijft; en ook in strijd met de apostel, die getuigt: God is getrouw, Hij zal u ook bevestigen ten einde toe, zodat gij onberispelijk zult zijn op de dag van onze Here Jezus Christus, 1 Kor. 1:8.

3. die leren: dat de ware gelovigen en wedergeborenen niet alleen van het rechtvaardigmakend geloof kunnen afvallen en zo ook de genade en het heil geheel en voorgoed verliezen, maar er ook dikwijls inderdaad van afvallen en in eeuwigheid verloren gaan. Deze opvatting ontnemt aan de genade van de rechtvaardiging en wedergeboorte en aan de voortdurende bewaring door Christus haar kracht, in strijd met de uitdrukkelijke woorden van de apostel Paulus: dat Christus, toen wij nog zondaren waren, voor ons gestorven is. Veel meer zullen wij derhalve, thans door zijn bloed gerechtvaardigd, door Hem behouden worden van de toorn, Rom. 5:8,9. En in strijd met de apostel Johannes: een ieder, die uit God geboren is, doet geen zonde; want het zaad Gods blijft in hem en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren, 1 Joh. 3:9. Zij is ook in strijd met de woorden van Jezus Christus: Ik geef hun eeuwig leven en zij zullen voorzeker niet verloren gaan in eeuwigheid en niemand zal ze uit Mijn hand roven. Wat mijn Vader Mij gegeven heeft, gaat alles te boven en niemand kan iets roven uit de hand van Mijn Vader, Joh. 10:28,29.

4. die leren: dat de ware gelovigen en wedergeborenen de zonde tot de dood of tegen de Heilige Geest kunnen begaan. En wel omdat dezelfde apostel Johannes, nadat hij in zijn eerste brief, hoofdstuk 5, vers 16 en 17, over degenen die tot de dood zondigen, gesproken had en verboden had voor hen te bidden, terstond in vers 18 daaraan toevoegt: wij weten, dat een ieder, die uit God geboren is, niet zondigt - nl. zulk een zonde -; want Hij, die uit God geboren werd, bewaart hem en de boze heeft geen vat op hem. *

* In de oorspronkelijke tekst van de Synode van Dordrecht (1618-1619) werd 1 Joh. 5:18 als volgt geciteerd: want hij, die uit God geboren werd, bewaart zichzelf.

5. die leren: dat men in dit leven geen zekerheid van de toekomstige volharding kan hebben zonder een bijzondere openbaring. Want door deze leer wordt de vaste troost van de ware gelovigen in dit leven weggenomen en de twijfel, die eigen is aan de pausgezinden, weer in de Kerk ingevoerd. De Heilige Schrift leidt deze zekerheid steeds af niet uit een bijzondere en buitengewone openbaring, maar uit de kenmerken, eigen aan de kinderen Gods, en uit de zeer betrouwbare beloften Gods. In het bijzonder de apostel Paulus: Geen schepsel zal ons kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Here, Rom. 8:39. En Johannes: Wie zijn geboden bewaart, blijft in Hem en Hij in hem. En hieraan onderkennen wij, dat Hij in ons blijft: aan de Geest, die Hij ons gegeven heeft, 1 Joh. 3:24.

6. die leren: dat de leer der verzekerdheid van de volharding en het behoud krachtens haar aard een oorkussen voor het vlees is en schadelijk voor de godsvrucht, goede zeden, gebeden en andere heilige oefeningen; maar dat het daarentegen te prijzen is aan deze verzekerdheid te twijfelen. Want hiermede tonen zij de kracht van de goddelijke genade en de werking van de Heilige Geest, die in ons woont, niet te kennen. Het is in tegenspraak met de apostel Johannes, die het omgekeerde met uitdrukkelijke woorden leert in zijn eerste brief, hoofdstuk 3 vers 2 en 3: Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen; maar wij weten dat, als Hij geopenbaard zal zijn, wij Hem gelijk zullen wezen; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is. En een ieder, die deze hoop op Hem heeft, reinigt zich, gelijk Hij rein is. Verder wordt het weerlegd door de voorbeelden van de heiligen van het Oude en het Nieuwe Testament, die, ofschoon zij van hun volharding en heil zeker waren, toch in de gebeden en andere oefeningen der godsvrucht hebben volhard.

7. die leren: dat het geloof van hen die maar voor een tijd geloven, van het rechtvaardigmakend en zaligmakend geloof niet verschilt dan alleen in duurzaamheid.

Want Christus zelf, Mat. 13:20 en Luc. 8:13 en volgende, maakt duidelijk een drieledig onderscheid tussen degenen die maar voor een tijd geloven en de ware gelovigen, wanneer Hij zegt, dat sommigen het zaad ontvangen in een steenachtige aarde, maar anderen in een goede aarde of een goed hart; dat sommigen zonder wortel zijn, maar anderen een vaste wortel hebben; dat sommigen zonder vruchten zijn, maar dat anderen hun vrucht, in verschillende mate, met standvastigheid of volharding voortbrengen.

8. die leren: dat het niet ongerijmd is, dat de mens, als hij zijn eerste wedergeboorte verloren heeft, opnieuw, ja herhaaldelijk wedergeboren wordt. Hiermede loochenen zij de onvergankelijkheid van het zaad Gods, waardoor wij wedergeboren worden. Dit is in strijd met het getuigenis van de apostel Petrus: wedergeboren, niet uit vergankelijk maar uit onvergankelijk zaad, 1 Petr. 1:23.

9. die leren: dat Christus nergens gebeden heeft, dat de gelovigen in het geloof onfeilbaar zouden volharden. Zij komen in tegenspraak met Christus zelf, die tot Petrus zegt: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet zou bezwijken, Luc. 22:32. En met de evangelist Johannes, die getuigt dat Christus niet alleen voor de apostelen maar ook voor al degenen die door hun woord geloven zouden, gebeden heeft: Heilige Vader, bewaar hen in Uw Naam; Ik bid niet dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart voor de boze, Joh. 17:11,15,20.

Besluit

Dit is de duidelijke, eenvoudige en oprechte verklaring van de rechtzinnige leer over de vijf artikelen, waarover in Nederland verschil bestaat; en tevens de verwerping van de dwalingen, waardoor de Nederlandse Kerken een tijdlang in beroering gebracht zijn. De Synode oordeelt, dat deze verklaring en verwerping aan het Woord Gods zijn ontleend en met de belijdenis van de Gereformeerde Kerken overeenstemmen. Hieruit blijkt duidelijk, dat zij, wie dit het minst betaamde, in strijd met alle waarheid, billijkheid en liefde hebben gehandeld door het volk te willen wijsmaken: dat de leer van de Gereformeerde Kerken betreffende de predestinatie en hetgeen daarmee verband houdt, door haar aard en opzet de harten der mensen van alle godsvrucht en religie afbrengt; dat zij een oorkussen voor het vlees en de duivel en een burcht van de satan is, van waaruit deze alle mensen belaagt, zeer velen verwondt en velen met de pijlen van de wanhoop of de zorgeloosheid dodelijk treft. Dat deze leer God maakt tot de bewerker van de zonde, onrechtvaardig, een tiran en huichelaar, en dat zij niet anders is dan een vernieuwd Stoïcisme Manicheïsme, Libertinisme, en Mohammedanisme. Dat zij de mensen zorgeloos maakt naar het vlees door hen wijs te maken, dat het de uitverkorenen niet hindert voor hun heil, hoe zij leven en dat zij daarom allerlei gruwelijke misdaden onbekommerd mogen bedrijven. Dat het voor degenen die verworpen zijn, tot hun heil niets baat al hadden zij alle werken der heiligen werkelijk gedaan. En dat hierdoor geleerd wordt, dat God door het enkele en loutere goeddunken van zijn wil, zonder enige zonde in aanmerking te nemen, het grootste deel van de wereld tot het eeuwige oordeel voorbeschikt en geschapen heeft: dat de verwerping op dezelfde wijze de oorzaak van de ongelovigheid en de goddeloosheid is, als de verkiezing de bron en oorzaak van het geloof en de goede werken is.

Dat vele onschuldige kinderen der gelovigen van de borsten van hun moeders worden afgerukt en op tirannieke wijze in het helse vuur geworpen, zodat het bloed van Christus of de Doop of het gebed der Kerk bij hun Doop hun niet kan baten. En wat er meer zij, dat de Gereformeerde Kerken niet alleen niet belijden maar van ganser harte met afschuw verwerpen. Daarom bezweert deze Synode van Dordrecht allen, die de Naam van onze Heiland Jezus Christus in geloof aanroepen, bij de Naam des Heren, dat zij over het geloof der Gereformeerde Kerken moeten oordelen niet naar de lasteringen, die van hier en daar samengebracht zijn; ook niet naar persoonlijke uitspraken van oude of nieuwe leraren, die dikwijls ook te kwader trouw worden aangehaald of vervalst en volkomen verdraaid worden; maar naar de openbare belijdenissen der Kerken zelf en naar deze verklaring van de rechtzinnige leer, die met eendrachtige overeenstemming

van alle leden van de gehele Synode bevestigd is. Voorts vermaant de Synode de lasteraars ernstig te bedenken, welk een zwaar oordeel van God diegenen op zich laden, die tegen zoveel Kerken en tegen de belijdenissen van zoveel Kerken valse getuigenis spreken, de gewetens van de zwakken verontrusten en bij velen de gemeenschap met de ware gelovigen verdacht zoeken te maken.

Tenslotte spoort de Synode alle mededienaars in het Evangelie van Christus aan om zich bij het behandelen van deze leer in scholen en Kerken op godvruchtige wijze te gedragen; haar, zowel mondeling als schriftelijk, tot eer van God, heiliging van het leven en troost van de verslagen harten te onderwijzen; met de Schrift naar de overeenstemming van het geloof niet alleen te denken maar ook te spreken; en tenslotte zich van alle manieren van spreken te onthouden, die de perken die ons door de ware zin van de Heilige Schrift zijn gesteld, te buiten gaan en die aan de onbeschaamde Sofisten goede grond zouden kunnen geven om de leer van de Gereformeerde Kerken te beschimpen of te belasteren.

De Zoon van God, Jezus Christus Die, gezeten aan de rechterhand van zijn Vader, aan de mensen gaven schenkt, moge ons heiligen in de waarheid; moge hen die afgedwaald zijn, tot de waarheid terugbrengen; moge de lasteraars van de gezonde leer de mond snoeren en de getrouwe dienaars van zijn Woord de geest van wijsheid en onderscheiding schenken, opdat alles wat zij zeggen moge strekken tot eer van God en tot stichting van hun hoorders.

Amen.